

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 367/2023-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátskou kanceláriou ADVOKA, s. r. o., Komárnická 36, Bratislava, v mene ktorej koná konateľka a advokátka JUDr. Jana Kompišová, proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava II č. k. 50 C 74/2016-553 z 9. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 18. mája 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 50 C 74/2016 vystupujú sťažovatelia v procesnom postavení žalovaných, pričom predmetom sporu je zaplatenie peňažnej pohľadávky vo výške 69 572 eur s príslušenstvom, ktorá predstavuje neuhradený zostatok dlhu z poskytnutého úveru.

3. Uznesením č. k. 50 C 74/2016-326 z 27. augusta 2019 okresný súd na návrh sťažovateľov ustanovil znalca z odboru ekonómie a manažmentu a uložil mu povinnosť vypracovať písomný znalecký posudok v lehote 4 mesiacov. Na základe uznesenia z 18. marca 2019 sťažovatelia zložili na účet okresného súdu preddavok na trovy spojené s vypracovaním znaleckého posudku v sume 300 eur. Vypracovaný znalecký posudok ustanovený znalec predložil okresnému súdu 31. augusta 2020 spolu s vyúčtovaním odmeny a náhrady nákladov v celkovej sume 3 134,08 eur. Vzhľadom

na to, že vyúčtovanie obsahovalo iba výpočet hodinovej odmeny znalca (236 hodín), okresný súd vyzval znalca na bližšiu špecifikáciu časového rozsahu znaleckej činnosti. Znalec v reakcii na túto výzvu 1. marca 2023 doručil okresnému súdu vyúčtovanie a zdôvodnenie rozsahu znaleckej činnosti.

4. Napadnutým uznesením okresný súd určil znalcovi znalečné s poukazom na príslušné ustanovenia vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 491/2004 Z. z. o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času pre znalcov, tlmočníkov a prekladateľov v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), upravil účtáreň súdu vyplatiť znalečné na účet znalca z preddavku zloženého sťažovateľmi a sťažovateľov zaviazal k povinnosti spoločne a nerozdielne zaplatiť znalcovi doplatok znalečného v sume 2 834,08 eur.

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Sťažovatelia považujú napadnuté uznesenie v časti ich povinnosti zaplatiť neprimerane vysoký doplatok znalčeného za nespravodlivé, právne nesúladne a protiústavné. Tvrdia, že znalecký posudok vychádza len z podkladov predložených žalujúcou bankou bez toho, aby znalec mal možnosť verifikovať úplnosť a správnosť vstupov, a bez toho, aby mal k dispozícii kompletne doklady o platbách sťažovateľov. Znalec pracoval fakticky len s tabuľkou žalobcu, a preto vyúčtovanie znalečného je potrebné považovať za umelo „nafúknuté“. Odmena znalca nie je primeraná kvalite znaleckého posudku a jeho prínosu do predmetného sporu. Podľa ich názoru nejde o počet strán posudku alebo o vynaložené hodiny na písanie a prepisovanie textov či tabuliek, ale okresný súd mal vyhodnotiť odborný vklad skutočnej práce znalca v komparácii so spomenutými výhradami, resp. vadami posudku. V tejto súvislosti sťažovatelia poukazujú na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 300/2021 z 30. novembra 2021, podľa ktorého *„Zjavne vysoký počet hodín vyúčtovaný znaleckou organizáciou by mal implikovať prieskumný záujem všeobecného súdu, keďže dodržiavanie zásad spravodlivého procesu sa nedotýka len merita veci v užšom zmysle slova, ale konania ako celku.“*. Okresný súd v prvom momente vnímal neprimeranosť znalcom vykázaného rozsahu práce a snažil sa ich preskúmať, keď vyzval znalca na dodatočnú špecifikáciu úkonov, avšak následne rezignoval, ak mu priznal znalečné v celej ním uplatnenej výške. Ak znalec vykázal, že na znaleckom posudku pracoval 236 hodín, tak pri 8-hodinovom pracovnom dni by na danom posudku pracoval kompletne takmer 30 dní. Sťažovatelia neveria, že by znalec nepracoval počas tohto obdobia na ničom inom, ale bol výlučne zaťažený iba ich kauzou. Domnievajú sa, že znalec pracuje paralelne na viacerých veciach, a teda také penzum práce do ich veci nevložil a ani to nebolo nutné.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľov je námietka porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým boli zaviazaní na zaplatenie doplatku znalečného v neprimerane vysokej sume (údajne) bez toho, aby okresný súd preskúmal skutočný rozsah znaleckej činnosti znalca v ich veci.

7. Zohľadňujúc námietky sťažovateľov predostreté v ústavnej sťažnosti, ústavný súd považuje v prvom rade za žiaduce zdôrazniť povahu napadnutého rozhodnutia okresného súdu, ktoré je rozhodnutím procesným. V tejto súvislosti opakovane judikuje, že považuje rozhodovanie všeobecného súdu o procesných otázkach rovnako ako rozhodovanie o trovách konania vrátane trov dokazovania za integrálnu súčasť civilného súdneho procesu, ktorá je zásadne výsadou všeobecného súdu. Preto takéto rozhodnutia meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak ide o taký exces z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika procesných rozhodnutí by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (porovnaj m. m. napr. aj I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, II. ÚS 495/2018, I. ÚS 440/2021).

8. Napadnutým uznesením sa nerozhodovalo o samotnej povinnosti uhradiť trovy konania, ktorá by bola ukladaná jednej či druhej strane sporu, ale o trovách dôkazu [§ 253 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)], ktoré sú neoddeliteľne spojené s procesom dokazovania a vykonávaním dôkazov (§ 185 a nasl. CSP). Ide o oblasť všeobecného súdnictva, do ktorej ústavný súd zásadne nie je oprávnený vstupovať (obdobne napr. I. ÚS 496/2020). V obdobných veciach už ústavný súd uviedol, že rozhodnutím o trovách dôkazu nie je v zásade možné zasiahnuť do sťažovateľmi označených ústavných práv, keďže nejde o rozhodovanie vo veci samej, ale ide o rozhodovanie vyskytujúce sa v procese dokazovania a procesnom priebehu konania, ktoré svojím obsahom a účelom nespadá do rozsahu akéhokoľvek hmotného či procesného ústavou alebo dohovorom garantovaného a chráneného práva alebo princípu (II. ÚS 495/2018, II. ÚS 150/2020).

9. Iste, aj v takejto veci už ústavný súd vyslovil porušenie práv, a to konkrétne v náleze č. k. III. ÚS 300/2021 z 30. septembra 2021, na ktorý poukazujú sťažovatelia. Dôvodom zrušenia rozhodnutia všeobecného súdu však bolo nielen to, že okresný súd sa nezaoberal skutočným počtom hodín, ktoré znalec vynaložil na vypracovanie znaleckého posudku, ale i to, že nedodrжал princíp kontradiktórnosti, keď strane sporu nedoručil vyúčtovanie znalečného na vyjadrenie. Po odstránení týchto nedostatkov už ústavný súd nemal dôvod považovať také rozhodnutie za ústavne neakceptovateľné (III. ÚS 22/2023). O taký prípad s presahom do ústavnoprávnej roviny však vo veci sťažovateľov nešlo, a to z nasledujúcich dôvodov:

10. Trovy dokazovania vznikajú v súvislosti s vykonaním jednotlivých dôkazných prostriedkov v sporovom konaní. Ide predovšetkým o svedočné, znalečné výdavky tretej osoby podľa § 259 CSP, náklady odborného stanoviska podľa § 206 CSP a pod. Pri rozhodovaní o náhrade výdavkov spojených so znaleckým dokazovaním postupuje súd podľa osobitného predpisu, ktorým je vyhláška. Strana sporu, ktorá vykonanie dôkazu navrhla, musí rátať s tým, že súd jej môže uložiť povinnosť zložiť preddavok na vykonanie tohto dôkazu. V prípade znaleckého dokazovania je preddavková povinnosť obligatórna, pokiaľ nebolo strane priznané oslobodenie od súdneho poplatku (I. ÚS 389/2021).

11. V posudzovanom prípade navrhli vykonanie znaleckého dokazovania sťažovatelia a jeho cieľom bolo primárne zistiť správnosť výpočtu dlhu a preveriť, či boli zohľadnené všetky ich čiastkové úhrady, pričom sťažovatelia neboli v predmetnom konaní oslobodení od poplatkovej

povinnosti. Úloha znalca bola založená na spracovaní, analýze, vyhodnocovaní podkladov a stanovení záverov. Okresný súd v namietanom uznesení akceptoval rozsah 236 hodín, ktoré znalec vyúčtoval s odôvodnením, že všetky činnosti popísané v špecifikácii hodinovej odmeny boli preukázané, účelne vynaložené a vyčíslené v súlade s vyhláškou. V dôvodoch rozhodnutia položkovite uviedol, že pri odmene 13,28 eur/1 hodinu predstavuje v zmysle § 3 vyhlášky preštudovanie spisu 16 hodín, spracovanie dokumentácie (poznámky, skeny tabuliek) 200 hodín (správne 20 hodín, pozn.) a vypracovanie znaleckého úkonu 200 hodín (prevod tabuliek do Excelu 26 hodín, spracovanie programov na výpočet dlhu 30 hodín, výpočet pre otázku č. 1 – 28 hodín, pre otázku č. 3 – 39 hodín, pre otázku č. 4 – 15 hodín, pre otázku č. 5 – 16 hodín, pre otázku č. 6 – 24 hodín a vypracovanie správy 22 hodín).

12. V okolnostiach prípadu ústavný súd nepovažuje odôvodnenie okresného súdu za nedostatočné. Z rozhodnutia vyplýva dostatočná špecifikácia rozsahu činnosti znalca a dostatok právne relevantných argumentov odôvodňujúcich ním prijaté rozhodnutie a jeho závery nemožno vyhodnotiť ako arbitrárne. Sťažovatelia nepreukázali, že by výška namietaného znaleckého v okolnostiach veci nezodpovedala bežným cenám znaleckých posudkov, resp. že by táto výška niekoľkonásobne prevyšovala odmenu znalca za vypracovanie znaleckých posudkov v obdobných veciach. Rovnako tak nerozporujú konkrétne jednotlivé položky opisujúce rozsah znaleckej činnosti a tomu zodpovedajúci počet hodín, ktoré vyplývajú z vyúčtovania predloženého znalcom. Berúc zreteľ na charakter odbornej činnosti, ústavnému súdu sa nejavilo priznané znalečné ako neprímerane vysoké, hoci z pohľadu sťažovateľov chápe, že ide o značnú sumu. Vždy je možnosť odôvodniť rozhodnutie detailnejšie, čo zaiste mohol urobiť aj okresný súd. Na druhej strane odôvodnenie napadnutého uznesenia zodpovedá požiadavkám naň kladeným v § 236 CSP. Námietky sťažovateľov všeobecného charakteru, ktoré odrážajú ich subjektívne vnímanie neprímeranosti vynaloženej odmeny v pomere ku kvalite znaleckého posudku (ku ktorému mohli, resp. môžu namietat' v rámci použitia prostriedkov svojej procesnej obrany), však v okolnostiach prípadu podľa ústavného súdu nevykazujú pochybenia ústavnoprávnej intenzity, ktoré by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie naznačovali možnosť konštatovania porušenia sťažovateľmi uplatnených práv.

13. V posudzovanej veci je pritom podstatná i tá okolnosť, že zaplatený preddavok, ako aj celé trovy dôkazu v konečnom dôsledku predstavujú trovy konania sporovej strany, ktorá preddavok na účet súdu zložila, resp. trovy dôkazu doplatila. V zmysle dôvodovej správy k Civilnému sporovému poriadku § 252 odráža systém platenia trov konania, v zmysle ktorého výdavky súvisiace so súdnym konaním zásadne znáša ten, komu vznikli, a až následne sa rozhoduje o tom, kto trovy konania skutočne znáša (II. ÚS 236/2019). Za podmienok vymedzených v § 255 a § 256 CSP prizná súd sumu zodpovedajúcu jeho spotrebovanej časti strane ako náhradu trov konania (voči protistrane) a ak by nárok na náhradu trov konania nebol priznaný žiadnej sporovej strane, uloží súd povinnosť nahradiť trovy dôkazu tej z nich, ktorá príslušný dôkaz v konaní navrhla, a v prípade dôkazu vykonaného bez návrhu proti tomu, v záujme koho bol dôkaz vykonaný. Z toho je nesporné, že sťažovatelia v prípade úspechu či neúspechu v spore nebudú uloženou povinnosťou zložiť preddavok, resp. doplatok na trovách, v konečnom dôsledku ukrátení na svojich právach (porovnaj I. ÚS 236/2019, I. ÚS 389/2021).

14. K námietke sťažovateľov, že ako spotrebiteľom im malo patriť oslobodenie od platenia súdneho poplatku, ústavný súd dáva do pozornosti, že podľa § 4 ods. 2 písm. v) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Z. z. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších

predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) sa oslobodenie od súdnych poplatkov zo zákona priznáva spotrebiteľovi domáhajúcemu sa ochrany svojho práva podľa osobitného predpisu (napr. podľa § 3 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov). V danej veci sťažovatelia vystupujú na strane žalovanej, teda svoje práva bránia. K tomu treba dodať, že znalecké dokazovanie je v rámci Civilného sporového poriadku *ex lege* povinne preddavkované s výnimkou strany, ktorej bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 254 CSP. Aby takýto subjekt nebolo možné zaťažiť povinnosťou zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania, zákon výslovne vyžaduje, aby bolo strane oslobodenie od súdneho poplatku riadne priznané; nepostačuje teda ani čiastočné oslobodenie od súdneho poplatku, ani zákonné oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 4 zákona o súdnych poplatkoch, ani preukázanie splnenia podmienok na oslobodenie od súdneho poplatku (bližšie k tomu *Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022. s. 1005.*).

15. Vzhľadom na to, že ústavný súd nateraz nezistil možnosť porušenia označených práv sťažovateľov namietaným uznesením okresného súdu, ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

16. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľov v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

17. V závere ústavný súd dopĺňa, že z dôvodu nadobudnutia zmeny zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sídlach a obvodoch súdov“) s účinnosťou od 1. júna 2023 nastali viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa – zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov v znení neskorších predpisov). Podľa § 18n ods. 2 písm. d) zákona o sídlach a obvodoch súdov prechádza od 1. júna 2023 výkon súdnictva v ostatných veciach (teda v iných ako trestnoprávných, rodinnoprávných a obchodnoprávných veciach) z Okresného súdu Bratislava II na Mestský súd Bratislava IV. Preto rozhodnutie ústavného súdu bude doručované tomuto súdu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu